

GUÍAS DE CULTIVO

 ECOLÓXICO

#30

**CULTIVO DO
TIRABEQUE**

TÉCNICAS, ASOCIACIÓNS
E CONTROL DE PRAGAS

Introducción

O tirabeque (*Pisum sativum* var. *macrocarpon*), tamén coñecido como chícharo de neve, é unha variedade de chícharo que se cultiva principalmente pola súa vaina comestible e tenra. Este cultivo ten unha longa tradición en Galicia, onde o clima húmido e moderado proporciona as condicións ideais para o seu crecemento. A agricultura ecolóxica do tirabeque non só promove a biodiversidade e a saúde do solo, senón que tamén resulta nunha colleita libre de residuos químicos, favorecendo a saúde dos consumidores. Neste artigo técnico, abordaremos os métodos ecolóxicos para o control de pragas e doenzas, os marcos de plantación adecuados, as asociacións beneficiosas con outras hortalizas e as épocas de plantación máis adecuadas.

Características da tirabeque

O tirabeque é unha planta trepadora que require soporte para o seu crecemento vertical. As súas vainas son planas e comestibles, e as sementes dentro da vaina non son redondas, senón achatadas. A súa colheita realízase antes de que as sementes maduren completamente, asegurando así unha textura crocante e sabor doce.

Métodos ecolóxicos para combatir pragas e doenzas

Principais pragas e doenzas

Pragas comúns

- **Pulgóns** (*Aphis pisum*): Poden causar danos significativos, deformando as follas e as vainas e transmitindo enfermidades virais.
- **Trips** (*Frankliniella occidentalis*): Danan as plantas ao alimentarse dos tecidos, causando manchas prateadas nas follas e vainas.
- **Larvas de lepidópteros** (*Helicoverpa armigera*): Aliméntanse das flores e vainas, reducindo a produción.

Principais doenzas

- **Oídio** (*Erysiphe pisi*): Causa un po branco nas follas e talos, afectando a fotosíntese e o vigor da planta.
- **Mildiú** (*Peronospora viciae*): Provoca manchas amarelas nas follas e danos nas vainas, especialmente en condicións húmidas.
- **Antracnose** (*Ascochyta pisi*): Maniféstase como manchas negras nas follas e talos, que poden causar a morte das plantas en casos severos.

Estratexias de control ecolóxico

Manexo cultural e prevención

- **Rotación de cultivos:** Practicar a rotación con cultivos non leguminosos axuda a reducir a incidencia de pragas e doenzas específicas do tirabeque. É recomendable rotar con brásicas, solanáceas ou cereais para romper o ciclo de vida dos patóxenos no solo.
- **Preparación adecuada do solo:** O uso de compost orgánico e a incorporación de materia orgánica melloran a estrutura do solo e promoven a saúde das plantas, facendo que estas sexan máis resistentes ás doenzas.
- **Selección de variedades resistentes:** Optar por variedades de tirabeque resistentes a certas doenzas, como o oídio e a antracnose, pode reducir a necesidade de tratamentos adicionais.

Control biolóxico

- **Introdución de predadores naturais:** As mariquitas (*Coccinellidae*) son excelentes predadores de pulgóns, e as crisopas (*Chrysopidae*) poden axudar a controlar as poboacións de trips. A instalación de plantas que atraen a estes predadores no campo pode ser unha estratexia eficaz.
- **Uso de feromonas e trampas cromáticas:** As trampas cromáticas azuis e amarelas son efectivas para monitorar e capturar trips e pulgóns, reducindo así a súa presenza no campo.
- **Fungicidas naturais:** A aplicación de preparados de cola de cabalo (*Equisetum arvense*) ou de allo (*Allium sativum*) pode axudar a controlar doenzas fúngicas como o oídio e o mildiú, grazas ás súas propiedades antifúngicas.

Técnicas de control físico

- **Barreiras físicas:** O uso de redes de protección pode evitar que as pragas voladoras alcancen as plantas, minimizando a infestación de pulgóns e trips.
- **Acolchado:** A aplicación de acolchado orgánico non só conserva a humidade do solo senón que tamén prevén a aparición de malas herbas que poden albergar pragas.

Marcos de plantación

- **Distancia entre plantas e filas:** Recoméndase un espazo de 30-40 cm entre filas e de 5-10 cm entre plantas na fila. Este espazo permite unha boa circulación de aire, reducindo a humidade excesiva que favorece o desenvolvemento de fungos.
- **Uso de soportes:** Os tirabeques son trepadores, polo que a instalación de mallas ou estacas de apoio é esencial para permitir o crecemento vertical e facilitar a colleita.

Épocas de sementeira

- **Sementeira de primavera:** En Galicia, a sementeira pode realizarse a partir de finais de febreiro ata principios de abril, dependendo das condicións climáticas e da elevación. A temperatura do solo debe ser de polo menos 8-10 °C para garantir unha boa xerminación.

- **Sementeira de outono:** A plantación en agosto ou principios de setembro pode resultar nunha colleita de outono-inverno. Neste caso, é importante asegurarse de que a planta teña suficiente tempo para establecerse antes de que cheguen as temperaturas máis baixas.

Asociacións beneficiosas con outras hortalizas

Cultivos compañeiros:

- **Zanahorias** (*Daucus carota*): As zanahorias benefíciense do nitróxeno fixado polo tirabeque no solo e, a cambio, axudan a afondar no solo, mellorando a súa estrutura.
- **Espinacas** (*Spinacia oleracea*): As espinacas poden plantarse entre as filas de tirabeques, xa que non compiten polos mesmos recursos e proporcionan sombra adicional, o que axuda a manter a humidade do solo.
- **Ensaladas** (*Lactuca sativa*): As ensaladas non compiten moito co tirabeque e poden ser cultivadas na súa proximidade para maximizar o uso do espazo.

Cultivos a evitar

- **Allo e cebola** (*Allium* spp.): Estas plantas teñen un sistema radicular denso que pode competir co tirabeque polos nutrientes do solo.
- **Outras leguminosas:** Plantar outras leguminosas, como fabas ou chícharos, preto do tirabeque pode aumentar o risco de transmisión de doenzas comúns.

Conclusión

O cultivo ecolóxico do tirabeque en Galicia pode ser moi produtivo cando se implementan prácticas adecuadas de manejo integrado de pragas e doenzas, xunto con técnicas de plantación axeitadas e asociacións beneficiosas. Estas estratexias non só favorecen a saúde do agroecosistema, senón que tamén resultan nunha colleita sustentable e de alta calidade, aproveitando ao máximo as condicións climáticas favorables da rexión. O enfoque ecolóxico garante produtos máis saudables e reduce o impacto ambiental, contribuíndo ao desenvolvemento sostible da agricultura en Galicia.

HORTOS URBANOS

DA DEPUTACIÓN DE LUGO

DEPUTACIÓN
DE LUGO

TERRAS
DO MIÑO LUGO
RESERVA DA BIOSFERA